

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde, en als dorpsgezicht van de kapelhof en de dreef in Zwevegem

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Zwevegem, gegeven op 19 juli 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 7 juli 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde als monument van de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde, en als dorpsgezicht van de kapelhof en de dreef aantoonde;

Overwegende dat de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde als monument een culturele waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De huidige kapel, waarvan de materiële voorganger minimaal reeds bestond in de 16de eeuw, getuigt van een grotendeels verdwenen devotie tot Onze-Lieve-Vrouw van Milaan. Deze devotie maakte vanaf het einde van de 15de eeuw opgang in Vlaanderen. De legende van de verdwaalde Rome- en Jeruzalembedevaarders verbindt een plaatselijk gegeven (inwoners uit Heestert en Sint-Denijs en een landelijke kapel) met een ruimer Europees cultureel-religieus fenomeen: het op bedevaart trekken. De vermelding van de Italiaanse stad Milaan onderscheidt deze legende van de vele andere vindingslegendes uit Vlaanderen;

Overwegende dat de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde als monument een historische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De oorsprong van de kapel en haar naamgeving zijn fascinerend vanuit historisch en taalkundig standpunt. Historische verbeelding speelde ook een rol bij de herbouw van de kapel in 1846-1847: dat een kasteelheer van Zwevegem het 'miraculeuze' beeldje zou meegebracht hebben van een kruistocht, vormde voor Felix en Jean-Baptiste Bethune een extra argument om terug te keren naar de gotische bouwstijl van de middeleeuwen.

De kapel is sinds 1840 eigendom van de belangrijke Kortrijkse familie Bethune. De glasramen, geplaatst tussen 1856 en 1869, beelden de patroonheiligen van diverse familieleden af, zoals onder meer van Felix, en van Jean-Baptiste en zijn echtgenote Emilie d'Outryve d'Ydewalle, in combinatie met het familie-wapenschild. Hierdoor vormt de kapel

als het ware een historische en genealogische bron. Een aantal heiligen verwijst naar de 16de eeuw, stichtingsperiode van de kapel, zoals onder meer aartsbisschop Carolus Borromeus, die de Mariadevotie in Milaan stimuleerde.

De kapellinde vormt zowel een representatief voorbeeld van een kapelboom, als van een boom met een traditionele beheersvorm, met name het kandelaren. Deze boom werd wellicht reeds voor 1846 aangeplant bij de toenmalige polygonale kapel;

Overwegende dat de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde als monument een volkskundige waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De devotie tot Onze-Lieve-Vrouw van Milaan vormde een drijfveer voor het herbouwen van de eeuwenoude kapel in 1846-1847. Een brief van 1868 maakt de devotie van katholiek politicus en bouwheer Felix Bethune erg tastbaar: hij dankte het herstel van zijn gezondheid aan Onze-Lieve-Vrouw van Milaan en wou daarom het interieur van de kapel snel afwerken. Omwille van de levendige volksdevotie wordt de Milanenkapel nog elk jaar van mei tot oktober opengesteld.

De linde als kapelboom sluit aan bij de religieuze betekenis van deze boomsoort, onder meer in relatie tot de Mariaverering. Het aanplanten van lindes bij kapellen vindt als volksgebruik zijn oorsprong in de voorchristelijke boomverering;

Overwegende dat de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde als monument een architecturale waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Als eerste, sterk Engels beïnvloede architectuurrealisatie van Jean-Baptiste Bethune vormt de Milanenkapel van 1846-1847 een cruciaal gebouw voor de neogotiek in Vlaanderen. De lancetvensters, de ziende kapconstructie en de rijke polychromie van de kapel zijn beïnvloed door de "*gothic revival*", die Jean-Baptiste tijdens zijn rondreis in Engeland in 1843 leerde kennen. De vensters verwijzen naar de "*Early English*", de eerste fase van de gotische architectuur in Engeland.

De inplanting van de neogotische kapel met een knik op de dreef, en de speelse, driedelige opbouw van het schip met scherpe dakhelling en klokkentorentje, het smallere, driezijdig gesloten koor, en de zijdelings geplaatste sacristie onder tentdak getuigen van een weloverwogen architecturaal concept. Het sobere maar verzorgde materiaalgebruik van rode baksteen in combinatie met witte natuursteen en Artesische zandsteen (plint) zijn kenmerkend voor de Bethuniaanse neogotiek. Uitzonderlijk zijn, naast de daken en het torentje, ook de aandaken, de steunberen en de zijgevel van de sacristie met leien bezet. Binnen deze sobere opbouw vormen de zuiltjes met sierlijke kapiteeltjes, bij het portaal en de gekoppelde vensters, en het baldakijn met Mariabeeld des te opvallender sierelementen. In het interieur ondersteunt een Gesamtkunstwerk van schilder-, glas- en beeldhouwkunst de architectuur;

Overwegende dat de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde als monument een artistieke waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Van meet af aan vormde ook de inrichting van de kapel een bekommernis voor de familie Bethune. Zo komt een oud polychroom kruisbeeld, dat als triomfkruis geïntegreerd werd in de kapel, reeds aan bod in een brief van 1846.

De Milanenkapel vormt een lofzang voor Maria, koningin van de hemel, en de verrezen Christus. Vanuit de dreef ontwaart de wandelaar reeds dit iconografisch programma in het Mariabaldakijn boven het portaal en het in baksteenmetselwerk aangegeven kruis. In het interieur is het triomfkruis prominent aanwezig boven de koorscheiding, en verwijst de iconografie in het koor naar Maria-koningin: de kroning van Maria door Christus in een medaillon (gemarouffleerde schildering), Maria met kroon in het centrale glasraam, en de zware messing-kroon die met een ingenieus systeem aan het koorgewelf opgehangen is. Mariale symbolen, zoals kroon en lillie, worden ook herhaald in de polychromie van het altaar, de koormuren en de kapconstructie. Zelfs de vloer van ingelegde loodglazuurtegels is uitgewerkt met een kroonmotief.

De inrichting van de kapel vereiste een groot vakmanschap van diverse kunstdisciplines, en was pas circa 1869 voltooid. Schilder-, glas- en beeldhouwkunst vormen hierbij een Gesamtkunstwerk. De inrichting groeide als het ware mee met de carrière van Jean-

Baptiste Bethune en met de ontwikkeling van de kunstenaarskring rondom hem. Zo dateert het eerste glasraam van 1856, twee jaar na de oprichting van Bethunes glazeniersatelier in Brugge en een vijftal jaar nadat hij de glazenierskunst had leren kennen in Engeland. Het laatste glasraam werd daarentegen pas circa 1869 gemaakt in het Gentse atelier. De polychrome schilderijen op muren, altaar en kapconstructie werden voornamelijk in de jaren 1860 uitgevoerd door de gebroeders Blanchaert en Adriaan Bressers;

Overwegende dat de cultuurgooederen, die integrerend deel uitmaken van de neogotische Milanenkapel als monument, een artistieke waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De Milanenkapel bewaart cultuurgooederen die bijdragen tot de artistieke waarde ervan. Stilistisch en functioneel maken het neogotische kruisbeeld, het houten baldakijn en de voet voor het niet meer aanwezige, 'miraculeuze' Mariabeeldje deel uit van het polychrome altaar van de Milanenkapel. Bij het polychrome kruisbeeld verwijzen het drielobmotief en het gestileerde leliemotief naar de algemene iconografie van de kapel. Het houten baldakijn voor het beeldje is uitgewerkt met wimberg en pinakels, motieven die ook de glasramen sieren. De voet voor het beeldje is polychroom beschilderd met een Mariamonogram, een motief dat ook elders op het altaar voorkomt;

Overwegende dat de kapelhof en de dreef als dorpsgezicht een historische waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

De deels bewaarde haagstructuur met smeedijzeren poortje rondom de Milanenkapel verwijst naar de typologie van een omhaagd en afgesloten kapelhof. Een besloten hofje vormt tevens een religieus en Mariaal symbool.

De huidige dreefstructuur vormt een restant van een vroegere ruimere drevenstructuur, gerelateerd aan de kasteelomgeving van de heerlijkheid "*Ten Kasteele*". 18de-Eeuwse kaarten tonen de ligging van de kapel aan een kruising van dreven, in de nabijheid van het kasteel. Bij de bouw van de nieuwe kapel in 1846-1847 bleef deze beeldbepalende inplanting bewaard.

De Milanenkapel met kapelhof en de dreef maken deel uit van een oude processieweg of kruisweg, met kapelbomen en hoekbomen. In de dreven rond de kapel werd bij het jaarlijkse wijdingsfeest van 8 september Milanenkermis gevierd. Dat de dorpskermis hier aanvankelijk gehouden werd wijst op het belang van de Milanenkapel en haar omgeving.

Het noordelijke eindpunt van de dreef is nog bewaard als voetwegverbinding, die een informele voortzetting kent over de resterende dreefstructuur. Dergelijke trage wegverbindingen hebben tevens een belangrijke sociale functie. Het wandelen langs de Kapel Milanendreef, al dan niet in combinatie met een bezoek aan de kapel, is op vandaag nog steeds een begrip;

Overwegende dat de kapelhof en de dreef als dorpsgezicht een ruimtelijk-structurerende waarde bezitten die als volgt wordt gemotiveerd:

Het kaarsrechte, zeshonderd meter lange, noord-zuid georiënteerde tracé van de dreef leidt naar de portaalzijde van de Milanenkapel en biedt een prominente zichttas op het klokkentorentje van de kapel. Vanuit de dreef wordt de aandacht van de wandelaar getrokken op de hoge puntgevel met torentje en lancetvensters. Dat de kapel met een knik op dreef staat, bevordert het perspectief erop, en zorgt ervoor dat het speelse volumespel van de kapel kan geapprecieerd worden vanuit de dreef. De inplanting aan een kruising van straten en dreven zorgt ervoor dat de kapel met torentje van alle zijden de aandacht trekt,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit

van 16 mei 2014 worden:

De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument:

De neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde, Bellegemstraat, Zwevegem, bekend ten kadaster Zwevegem, 1ste afdeling, sectie C, perceelnummer 215 D (deel) en deel uitmakend van het openbaar domein.

De cultuurgooderen die mee worden beschermd, zijn opgenomen in bijlage.

De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als dorpsgezicht:

De kapelhof en de dreef met omgaande wegenis, Bellegemstraat, Kapel Milanendreef, Kapel Milanenstraat, Zwevegem, bekend ten kadaster Zwevegem 1ste afdeling, sectie C, perceelnummer 215 D en deel uitmakend van het openbaar domein.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2.1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° cultureel;
- 2° historisch;
- 3° volkskundig;
- 4° architecturaal;
- 5° artistiek.

De cultuurgooderen die mee worden beschermd hebben een artistieke waarde.

Art. 2.2. Het dorpsgezicht heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historisch;
- 2° ruimtelijk-structurerend.

Art. 2.3. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument en het dorpsgezicht zijn:

De neogotische Milanenkapel van 1846-1847:

De eenbeukige bedevaartkapel vormt het eerste ontwerp van Jean-Baptiste Bethune. Ze is opgebouwd uit lokaal voorhanden en sobere bouwmaterialen: rode baksteen in kruisverband en witte zandsteen voor de sierelementen en omlijstingen. Deze zandsteen kan mogelijk geïdentificeerd worden als Balemse steen. De plint is opgebouwd uit één tot twee rijen van rechthoekige blokken Artesische zandsteen. Op de zandstenen omlijstingen van portaal en diverse vensters (exterieur) zijn polychrome sporen bewaard.

De daken met licht geknikte dakoverstek en het torentje zijn bedekt met leien. Ook de aandaken van het schip, uitgewerkt met ezelsrug, zijn afgewerkt met leien. De aanzetten van deze aandaken zijn uitgewerkt met witstenen wimbergen met ingeschreven drielob. Ook de buitenkanten van de steunberen van het schip en deels van het koor zijn vanaf de eerste afzaat met leien bezet. Bij de schuin geplaatste steunberen op de twee vrijstaande hoeken van de sacristie zijn zowel de buiten- als de zijkanten met leien bedekt. Aansluitend bij de aandaken en de steunberen, zijn het gevelveld van de zuidgevel van het schip (boven het koordak) en de westgevel van de sacristie (vanaf de eerste afzaat van de steunberen) met leien bezet. De oude, mogelijk oorspronkelijke leien zijn deels bewaard op deze muurvlakken, met sierlijke afboording met driehoekig of afgerond patroon ter hoogte van afzaten, dakranden of vensterdorpels. Het torentje, en de toppen van het koor en de sacristie zijn bekroond met smeedijzeren kruisen.

Het uitgekiende volumespel van de kapel is geprojecteerd op een driedelige plattegrond van schip, koor en sacristie. Bij het schip van twee traveeën onder zadeldak sluit ten zuiden het smalleré en lagere koor van één travee met driezijdige sluiting aan. De lagere, quasi vierkante sacristie onder leien tentdak sluit ten westen bij de kapel aan. Door de inplanting

op de overgang tussen het schip en het koor (confer afgeschuinde hoek van sacristie, zichtbaar in de dakstructuur), en het speelse karakter van de lancetvenstertjes en het tentdak heeft de sacristie de allures van een vrijstaand gebouwtje.

De portaalzijde is uitgewerkt als hoge puntgevel met aandaken, klokkentorentje en spitse lancetvensters. Dit type vensters en de uitwerking van de zuilen (portaal en vensters van het schip) met ringen, ter hoogte van de zuilvoet, verwijzen naar de vroeggotische "*Early English*"-architectuur. De vensters van het schip, en bijkomend deze van het koor, zijn ook aan de binnenzijde voorzien van zuilen met ringen.

Het spitsboogportaal is gevat in een geprofileerde omlijsting van witte zandsteen met sporen van polychromie, rustend op zuiltjes (datering "18" – "47") met knoppenkapiteel. De houten vleugel deur is uitgewerkt met briefpaneelmotief. Smeedijzeren spijkers met sierlijke vierkante kop geven in kruisvormige motieven vijf horizontale banden aan. De deurnaald is voorzien van een spitsboogmotief. Andere verzorgde elementen vormen het smeedijzeren medaillon met Mariamonogram (kijkgat) en de dito klink, die ook aan de binnenzijde verfijnd uitgewerkt is. Boven het portaal kraagt een natuurstenen baldakijn met Mariabeeld uit. De verweerde spitsbogige bekroning met wapenschild vormt een restant van de spits toelopende, natuurstenen baldakijnbekroning, waarvan het driehoekige spoor nog traceerbaar is in het metselwerk. Het portaal en het baldakijn worden geflankeerd door lancetvensters, in een omlijsting van dito steen. In het gevelveld is met baksteenkoppen en -strekken een kruisnis uitgewerkt, waarin een kruisbeeldje geplaatst is. Ter hoogte van het kruis is een ijzeren vlaggenstokhouder met vangbeugel bevestigd. Het uitkragende, veelhoekige torentje is opgebouwd uit witte zandsteen en is opengewerkt door smalle galmgaten. De bekronende ingesnoerde spits is overkragend op witgeschilderde houten klossen.

De zijgevels van het schip worden geritmeerd door telkens twee steunberen met afzaten en gekoppelde lancetvensters. De steunberen, aan de buitenkant bekleed met leien, verschillen in hoogte: een hoge steunbeer aan de portaalzijde en een lage aan de koorzijde. De vensters zijn gevat in een omlijsting van witte zandsteen, met sporen van polychromie. De tweelichten zijn uitgewerkt met (deel)zuiltjes met ring rondom de zuilvoet en knoppenkapiteel, en gevat in dito stenen spitsbogen. De zwikken tussen de vensters zijn ingevuld in baksteen. De klossen van de oorspronkelijke dakoverstek zijn bewaard aan de onderzijde van de recente goten.

Het koor wordt geritmeerd door versneden steunberen en lancetvensters in een omlijsting van witte zandsteen. Bij één steunbeer is de bekleding met leien bewaard (buitenzijde).

De drie buitengevels van de vierkante sacristie zijn telkens ingevuld door een lager lancetvenster in een bakstenen omlijsting met afgeschuinde dagkanten. De vensters van de noord- en de zuidgevel zijn voorzien van een afzaat in Franse natuursteen. De westgevel en de schuin geplaatste steunberen zijn bekleed met leien.

Het *verzorgde interieur van de Milanenkapel* wordt bepaald door de ziende kapconstructie, de bepleisterde en beschilderde muren met deels bewaarde oorspronkelijke polychromie en de glasramen. De beeldbepalende lancetboogvorm van de vensters wordt overgenomen bij de hoge gordelboog, die de overgang tussen het schip en het lagere en smallere koor markeert. Deze gordelboog heeft net als de kapconstructie een ritmerend karakter en versterkt de focus op het koor. De ziende kap is een steekbalkenkap, typisch voor de gotische architectuur in Engeland. De spanten rusten op steekbalken of korbeelstellen, bestaande uit een muurstijl, aanzettend vanaf de borstwering tussen de vensters, een sleutelstuk en een korbeel als verbinding. De uiteinden van de sleutelstukken zijn uitgewerkt met houten wapenschilden, beschilderd met kroon- en leliemotieven. De spanten bestaan uit schaargebinten met gebogen korbelen en een nokstijl met gebogen schoren. Boven het koor bestaat de kap bijkomend uit twee gehalveerde spanten.

De diverse constructieve elementen en de bebording van de kapconstructie zijn voorzien van sjabloonschilderingen, met bloem- en ster motieven. De muurplaat is opgevat als een omlopende fries, met polychrome beschildering van de tekst van het antifoon "*Regina coeli*". Sleutelelementen vormen Maria als koningin van de hemel en haar blijdschap omwille van de verrijzenis van Christus. Thematisch is deze tekst dan ook verbonden met andere interieurelementen zoals de gemaroufleurde schildering van de kroning van Maria

(koor), de messing-kroon opgehangen boven het koor, de wapenschilden met kroontje, het triomfkruis boven de koorscheiding tussen schip en koor enzovoort. De zware kroon is met een ingenieus takelwerk met ijzeren wiel en zwengel opgehangen aan het koorgewelf.

De bevoering in het koor en in de sacristie bestaat uit ingelegde loodglazuurtegels met kroonmotief. In het schip zijn de rode vloertegels uitgewerkt met een geometrisch patroon in zwarte tegels (voegloze plaatsing).

De lancetvensters - gekoppeld in het schip, enkelvoudig in het koor - zijn omlijst met beschilderde zuilen. De simillistenen zuilen, met ijzeren wapening, zijn voorzien van ringen, ter hoogte van de voet, en van knoppenkapitelen met bijkomend bladmotief. De twee vensters aan de portaalzijde zijn uitgewerkt met schuine dagkanten. De *glasramen* werden tussen 1856 en 1869 ontworpen en uitgevoerd. De patroonheiligen van de familie Bethune zijn geplaatst in een architecturaal uitgewerkte, hooggotische nis met wimberg met hogels en kruisbloem:

- glasraam 1 (voorgevel van schip, noordwestzijde) met Carolus Borromeus, aartsbisschop van Milaan, confer opschrift "*Ora pro Carolo quarto filio Pauli*";

- glasraam 2 (voorgevel van schip, noordoostzijde) met paus Leo de Grote, confer opschrift "*ora pro (...)*" Leo, zoon van Paul;

- gekoppelde glasramen 3-4 (schip, noordoostzijde) met Heiligen Adelaïde en Paulus, confer opschriften "*ora pro (...)*" Adelaïde Eliaert en echtgenoot Paul, broer van Jean-Baptiste, wapenschild met gotische letters en dat van familie Bethune met 3 sterren en stenen kroon;

- gekoppelde glasramen 5-6 (schip, zuidoostzijde) met Heiligen Sidonius en Felix, confer opschriften "*ora pro (...)*" Sidonia en kanunnik Felix Bethune, zus en broer van Jean-Baptiste;

- glasraam 7 (koor, zuidoostzijde) met Heilige Theresia van Avila, confer opschrift "*ora pro (...)*" Theresia Delbecque, grootmoeder van Jean-Baptiste;

- glasraam 8 (koor, zuidoostzijde) met Heilige Franciscus Xaverius, confer opschrift "*ora pro (...)*" François van Ruymbek, stiefvader van Felix;

- glasraam 9 (centraal in het koor) met gekroonde Maria, confer opschrift "*ora pro (...)*" Maria Bethune, dochter van Jean-Baptiste, Maria is gezeten op een troon uitgewerkt met 4 nisjes, en houdt in de ene hand het Kind Jezus vast, in de andere hand een gestileerde lelie;

- glasraam 10 (koor, zuidwestzijde) met Heilige Jozef, confer opschrift "*ora pro (...)*" Joseph Bethune, zoon van Jean-Baptiste;

- gekoppelde glasramen 11-12 (schip, zuidwestzijde) met Heilige Felix van Cantalice, confer opschrift met naam heilige en het capucijnerhabijt (verwijst naar Felix, vader van Jean-Baptiste, wapenschild familie Bethune) en Heilige Julia, confer opschrift "*ora pro (...)*" Julie de Renty, moeder van Jean-Baptiste;

- gekoppelde glasramen 13-14 (schip, noordwestzijde) met Johannes de dooper en Heilige Emiliana, confer Jean-Baptiste en zijn vrouw Emilie, wapenschilden families Bethune en van Outryve d'Ydewalle.

Het schip is van het koor gescheiden door een eikenhouten *koorafsluiting*. Deze afsluiting - geplaatst op een blauwhardstenen trede - is vierdelig opgebouwd met centraal twee deuren. De panelen zijn boven de borstwering uitgewerkt met spitsboogtraceringen. Het geheel is bekroond door een driehoekig fronton, waarboven het neogotische triomfkruis aansluit. Kenmerkend voor het kruis zijn de polychromie en vergulding, de hogels, en de kruisarmen die eindigen op vierpassen met kruisinvulling en leliemotief. De horizontale kruisbalk is bevestigd aan de ijzeren trekstang van de gordelboog. Het eigenlijke Christusbeeld is vermoedelijk 16de-eeuws, confer de typische haarval van het Christushoofd. De polychromie van het beeld dateert mogelijk uit de neogotische periode.

Op meerdere plaatsen is de oorspronkelijke polychromie bewaard onder recente verflagen. Het polychroom karakter van de kapel is het beste bewaard in het koor met een aantal *gemarouffleerde schilderijen*:

- de borstwering aan weerszijden van de koorvensters (bovenzijde) is voorzien van tien kleine medaillons, ingevuld met vierpassen waarin wapenschild met gestileerde lelie (kleuren blauw, rood en wit);

- een groot medaillon – boven de spitsboogdeur naar de sacristie - stelt de kroning van Maria voor, de gekroonde Christus en Maria zijn gezeten op een bank met kussen, afboordende meanderende fries met drielobmotief.

Het altaar is geplaatst op een verhoging van de vloer in het koor, uitgewerkt met een trede in blauwe hardsteen. Het altaar met hoofdkleuren wit, blauw, rood en groen bestaat uit een houten altaartafel met marmeren altaarsteen en een drieledig opgebouwd houten retabel. Het rechthoekige *antependium van de altaartafel* is door de geometrische beschildering opgedeeld in vier vakken, met centraal medaillon ingevuld met vierpas en Mariamonogram "MR" met kroontje. Uit het medaillon stralen diagonaal gestileerde lelieplanten uit. De kruisvormige band is beschilderd met plantenranken, de afboordende band met witte bloemen. De voet van het retabel is beschilderd met vierpassen met lelies, driepassen met "M" en (gestileerde) bladmotieven. Het eigenlijke retabel is fijn gesculpteerd. De nissen en het tabernakel zijn omrand door een gesculpteerde geometrische band, waarvan de rechthoekige en vierkante vakken beschilderd zijn met bloemen(ranken). De vouwdeurtjes van het hogere tabernakel zijn beschilderd met een kelk met hostie, gevat in een vierpas, voorts wijnrank en gestileerde bloem- en bladmotieven. Het rechthoekige nisje onder het tabernakel, waarin oorspronkelijk het 'miraculeuze' beeldje geplaatst werd, is geflankeerd door vierpassen met letter "M". Het tabernakel wordt geflankeerd door drielobbig uitgewerkte, fijn gesculpteerde spitsboognissen. Een kopie van het 'miraculeuze' beeldje (geen erfgoedwaarde) is in het tabernakel geplaatst op een beschilderde neogotische vierkante voet (hout) met monogram "MR" in vierpas. De afgeschuinde hoeken zijn beschilderd met spitsboogvenstertjes. Het beeldje is geplaatst in een houten neogotisch baldakijn, uitlopend op wimberg met pinakels. Boven het tabernakel is een polychroom neogotisch kruisbeeld (hout) met koperen Christusbeeld geplaatst. Beschildering en motieven zijn gelijkaardig als overige elementen in het koor: armen eindigend in drielob- en leliemotief.

Tussen de vensters van het schip (rechts) is een polychrome beeldconsole verankerd, uitgewerkt met florale motieven en wapenschild met monogram "IHS".

De spitsboogdeur naar de sacristie is verzorgd uitgewerkt met briefpaneel. Smeedijzeren spijkers met sierlijke vierkante kop markeren horizontale banden en de deurrand. De sacristie is voorzien van een ziende kapconstructie: kepers, met schuine stukken ter hoogte van de dakoverstek, houten bebording, gordingen en nokspant met ongelijkvormige basis van vijf balken. De muren, met afgeschuinde hoek, zijn gecementeerd en voorzien van imitatievoegen en een blauwe en gele beschildering.

De gekandelaarde kapellinde (meting 2016)

De Milanenkapel wordt aan de oostzijde geflankeerd door een oude, gekandelaarde kapellinde. Het betreft een mooi ontwikkelde en beeldbepalende Hollandse linde (*Tilia x europaea*) met totale hoogte van circa 16 m. De stamomtrek bedraagt 2,96 m (op hoogte van 1,50 m). De hoogte van de takvrije stam bedraagt circa 4,50 m. De boom is waarschijnlijk ouder dan de kapel van 1846-1847. De traditionele, periodiek hernomen beheersvorm van het kandelaren leidde tot een min of meer ellipsvormige kroon (diameter van circa 10 m), met vier zware en negen kleine gesteltakken.

De kapelhof

De haagstructuur ten westen van de kapel verwijst naar de vroeger omhaagde kapelhof. Een smeedijzeren poortje met een hoogte van circa 1,40 m sluit aan bij de steunbeer van de westgevel van de kapel (hoek met portaalzijde, scharnieren in steunbeer verankerd). Het zwartgeschilderde poortje is eenvoudig opgebouwd uit verticale spijlen en enkel horizontale stukken.

De Kapel Milanendreef

De dreef bewaart het circa 600 m lange, noord-zuid georiënteerde tracé van een vroegere dreef uit de omgeving van het voormalige kasteelgoed van Zwevegem. Het kaarsrechte tracé leidt naar de portaalzijde van de Milanenkapel en biedt een prominente zichttas op het

klokkentorentje. Het oog van de wandelaar wordt vanuit de dreef getrokken op de hoge puntgevel met aandaken, klokkentorentje en lancetvensters van de Milanenkapel. Dat de kapel met een knik op de dreef staat, bevordert het perspectief erop, en zorgt ervoor dat het speelse volumespel met kapel en sacristie kan geapprecieerd worden vanuit de dreef. Het noordelijke eindpunt van de dreef is bewaard als voetwegverbinding, die een informele voortzetting kent over de resterende dreefstructuur.

Art.3.1. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden, en van de cultuurgoederen die mee worden beschermd;
- 2° de architectuur, de bouwkundige typologie, de volumewerking, de ruimtewerking en de vormtaal van de Milanenkapel dienen herkenbaar en leesbaar te blijven.
Er dringen zich structurele werken op. De aanpak van de bedaking is daarbij prioritair. Hierbij dient gewerkt te worden met een historisch correct vervangingsmateriaal. Zeker bij de herstelling van de met leien bezette steunberen en zijgevel van de sacristie – hier zijn oude, mogelijk nog oorspronkelijke leien bewaard - dienen het materiaal en de materiaalopbouw bouwhistorisch gedocumenteerd te worden. Bij herstel en reiniging van de natuurstenen onderdelen dient aandacht uit te gaan naar de polychrome sporen. Deze dienen gedocumenteerd te worden (kleurenonderzoek). Zo mogelijk dienen de sporen bewaard te blijven. Een reconstructie en/of blootlegging van de oorspronkelijke polychromie behoort tot de mogelijkheden, maar dient verantwoord te worden door een studie die ook de conservatieproblematiek onderzoekt. In eerste instantie dient steeds gepoogd te worden om de bestaande natuursteen te behouden. Pas als behoud, om technische redenen, niet meer mogelijk is, kan de natuursteen vervangen worden. De voorkeur gaat daarbij uit naar identieke steen, waarbij een beschermende afwerkingslaag voor de natuursteen onderzocht kan worden. Mogelijk kan de natuursteen een polychrome afwerkingslaag krijgen op basis van kleurenonderzoek van de op vandaag bewaarde natuurstenen onderdelen. Een algemene restauratie van het exterieur kan best voorafgegaan worden door bouwhistorisch onderzoek en documentatie van de historische afwerkingen;
- 3° ook voor het interieur van de Milanenkapel dienen de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen, met inbegrip van de cultuurgoederen, integraal behouden te blijven. Dit veronderstelt het behoud van de oorspronkelijke, nagelvaste aankleding en elementen zoals onder meer het altaar. De oorspronkelijke afwerking en/of polychromie van de wanden, de vloeren en houten onderdelen, zoals van de ziende kapconstructie, dient behouden te blijven, ook indien verborgen achter secundaire afwerkingen. Bij interieurwerken, die impact hebben op de polychromie van wanden en kapconstructie, dient de niet meer zichtbare, oorspronkelijke polychromie zoveel mogelijk gedocumenteerd te worden. Een reconstructie en/of blootlegging van de oorspronkelijke polychromie behoort tot de mogelijkheden, maar dient verantwoord te worden door een studie die ook de conservatieproblematiek onderzoekt. De goederen opgenomen in de lijst van cultuurgoederen dienen in situ behouden te blijven. Een algemene restauratie van het interieur kan best voorafgegaan worden door bouwhistorisch onderzoek en documentatie van de historische afwerkingen;
- 4° tot op vandaag zijn de glasramen aan de buitenzijde voorzien van een beschermglas. Het verdient aanbeveling om de glasramen regelmatig te controleren op eventuele beschadiging. Een eventuele ophoping van vuil tussen het brandglas en het voorzetglas kan hierbij verwijderd worden. Bij toekomstige onderhouds- en restauratiewerkzaamheden kan best gestreefd worden naar een visueel en technisch beter systeem voor de bescherming van de glasramen;
- 5° in een bedevaartkapel is een devotioneel aspect met kaarsen onvermijdelijk. Uiteraard dienen hier de nodige voorzorgsmaatregelen genomen te worden. Het systeem waarbij de beheerders van de kapel, en niet de bedevaarders, de kaarsen aansteken dient bestendig te worden;
- 6° de Milanenkapel bewaart tot op vandaag zijn oorspronkelijke functie in verband met bedevaarten. Deze functie kan ongewijzigd verdergezet worden en biedt de meeste

kansen voor behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen. Wijzigingen en nieuwe toevoegingen aan de kapel zijn enkel mogelijk indien deze het karakter en de waarde van het gebouw niet schaden;

- 7° de kapellinde dient door middel van een traditioneel beheer van kandelaren zo lang mogelijk in stand gehouden te worden. Dit houdt in dat de gesteltakken periodiek tot op de geknotte vertakkingen worden teruggezet. Er wordt uitgegaan van een ingreep die 3-jaarlijks wordt herhaald en uitgevoerd wordt door een erkende boomverzorger. Na afsterven of afbreken van de gesteltakken kan overgegaan worden tot het toepassen van een veteranenbeheer. Pas na volledig afsterven van de stambasis wordt voorzien in vervanging door een nieuwe Hollandse linde (*Tilia x europaea*) van erkende herkomst, bij voorkeur bestaande uit entmateriaal van het bestaande exemplaar, dat voorafgaand wordt opgekweekt. Voor de heraanplant boom wordt terugkerende jeugd- en begeleidingssnoei voorzien, gevolgd door een traditioneel beheer van kandelaren. Op gepaste tijdstippen worden steunstukken en boombindsels verwijderd.

De regenwaterafvoerpijp nabij de gekandelaarde kapellinde dient ondergronds omgeleid te worden en op een geschikte plaats aangesloten te worden op een infiltratiezone. Hierbij dient beschadiging aan het wortelstelsel van de kapellinde maximaal vermeden te worden;

- 8° rekening houdend met de holle stambasis dient de fysische toestand van de linde gemonitord te worden. Een regelmatige controle en evaluatie laat toe om mogelijke problemen in een vroeg stadium vast te stellen en hier gepaste maatregelen voor te nemen. Ook de standplaats waarin de boom groeit, moet regelmatig gecontroleerd worden op bodemverdichting. De wortelzone van de boom dient van bodemingrepen te worden gevrijwaard om de wortels niet te beschadigen. Het plantvak mag dus niet verkleind worden. Bladval kan blijven liggen als een soorteigen beschermingslaag (mulch). In combinatie met stamvoetopslag en aangepaste lage begroeiing werkt dit standplaatsverbeterend en is dit niet storend;
- 9° om deze beheersdoelstellingen voor de kapellinde te verfijnen, wordt best een beheersplan opgemaakt waarin een lange termijnvisie met betrekking tot onderhoud, monitoring en inrichting van de directe omgeving van de boom en de hieraan gekoppelde acties opgenomen worden.

Art.3.2. Voor het beschermde dorpsgezicht gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de kapelhof dient als onverharde groenzone bewaard te blijven. Er dient uitgegaan te worden van een vereenvoudigde heraanleg met gazonpartijen in een gedeeltelijke omranding van geschoren hagen. In de omhaging dient het smeedijzeren poortje behouden te blijven. Voor het haagplantsoen kan best geopteerd worden voor een uniforme soortenkeuze; gewone liguster (*Ligustrum vulgare*), veldiep (*Ulmus carpinifolia*) of veldesdoorn (*Acer campestre*). De hoogte van de haag wordt afgestemd op de bovenste horizontale verbinding van het poortje (circa 1,20 m), zodat het poortje niet aan het oog onttrokken wordt;
- 2° de plantenkeuze binnen de kapelhof wordt best gedoseerd en afgestemd op soorten met een devotieele verwijzing; bijvoorbeeld longkruid, salomonszegel, madeliefjes, Maarts viooltje als vaste planten en krokus, lelietje-van-dalen of narcis als bolgewassen;
- 3° in de kapelhof dient voor wat betreft het straatmeubilair (zitbanken en afvalkorven) uitgegaan te worden van sobere en uniforme materialen in een beperkt aantal. bloembakken of bloemschalen zijn niet gewenst;
- 4° om de beeldwaarde van de oude gekandelaarde kapellinde maximaal te bewaren dient de dichtbij staande jonge linde ten oosten van het koor verwijderd te worden. De tweede jonge linde ten zuiden van het koor kan als toekomstige kapellinde bewaard blijven en verzorgd worden. Op termijn kan overwogen worden om deze linde op traditionele wijze te kandelaren. Afhankelijk van de ouderdoms- en gezondheidstoestand van de overblijvende linden kan na afsterven van de oude kapellinde geopteerd worden voor een algehele en gelijksoortige vervanging van linden in de kapelhof. In voorkomend geval gebeurt dit bij voorkeur uit entmateriaal

van het bestaande oude exemplaar, dat voorafgaand wordt opgekweekt. In de eerste jaren na heraanplant wordt voorzien in het inboeten van eventueel voortijdig afgestorven exemplaren. Voor de heraanplantte bomen wordt terugkerende jeugd- en begeleidingssnoei voorzien, gevolgd door een traditioneel beheer van kandelaren. Op gepaste tijdstippen worden steunstukken en boombindsels verwijderd;

- 5° het dreefprofiel van de Kapel Milanendreef dient maximaal behouden te blijven. De plantstrook van de dreefbomen dient behouden te blijven. Verbredingen van de bestaande wegverhardingen zijn niet toegelaten. De voetwegverharding bij het uiterste noordelijke deel van de dreef kan in functie van de vervanging van dreefbomen wel worden verplaatst. Eventuele aanpassingen aan de verkeerscirculatie, waarbij ter hoogte van huidige kruisingen geopteerd wordt voor herstel van een doorgaande dreefzate, zijn mogelijk;
- 6° bij verkaveling van het resterende wooninbreidingsgebied ten noorden kan best geopteerd worden voor een verkavelingsontwerp, waarbij het eindpunt van het perspectief verzorgd wordt afgewerkt, bij voorkeur met een trage ontsluitingsweg. Storende inplantingen in de zichtas dienen stellig vermeden te worden;
- 7° in de dreef dient voor wat betreft het straatmeubilair (zitbanken en afvalkorven) uitgegaan te worden van sobere en uniforme materialen. Bloembakken of bloemschalen zijn niet gewenst;
- 8° de dreefzate kan verder onderworpen worden aan een regelmatig maaibeheer. Een nauwgezet gazonbeheer is aanvaardbaar, maar een extensiever mairegime is eveneens een optie, op voorwaarde dat het maaisel steeds verwijderd wordt. Bij elk maai-beheer dienen ook voldoende voorzorgen genomen te worden om maaischade aan de stambasis te vermijden;
- 9° de beuken in de dreef dienen als opgaande bomen te worden beheerd. Regelmatig dienen ziekten en beschadigingen aan de dreefbomen opgevolgd te worden, waarbij op geschikte tijdstippen eventuele boomverzorgingsmaatregelen (bijvoorbeeld wondbehandeling, verwijdering van dood kroonhout, kroonverankering of andere) worden genomen. Bij het bereiken van een kaprijpe toestand van de opgaande beuken, waarbij een uitvalspercentage van meer dan 40% van de huidige bomenrij wordt bereikt, kan overgegaan worden tot een integrale vervanging. Het aanpassen van de wegverhardingen en het eventueel (her)aanleggen van nutsleidingen dient maximaal afgestemd te worden op het vervangtijdstip van de dreef. Gezien de niet-oorspronkelijke soortkeuze van de beuken en het niet-oorspronkelijke tegenoverstaande plantverband kan worden overgegaan tot een vervanging met een andere soort en in een gewijzigd planverband. In voorkomend geval wordt bij voorkeur geopteerd voor Hollandse linde (*Tilia x europaea*) van erkende herkomst. Er kan daarbij worden geopteerd voor zowel opgaande lindebomen als voor gevormsnoeide lindebomen. Het plantsoen voor de vervanging dient gelijkjarig en gelijkvormig te zijn, in het geval van opgaande dreefbomen met op eindknop geselecteerde exemplaren. In de eerste jaren na heraanplant wordt voorzien in het inboeten van eventueel voortijdig afgestorven exemplaren. Voor de heraanplantte dreefbomen wordt terugkerende jeugd- en begeleidingssnoei voorzien. Op gepaste tijdstippen worden steunstukken en boombindsels verwijderd;
- 10° het kruispunt van de Kapel Milanenstraat/Kapel Milanendreef met de Bellegemstraat kan best in sobere en uniforme materialen worden heraangelegd, waarbij een evenwicht wordt gezocht tussen het beeldherstel van de portaalzone van de Milanenkapel en het bewaren van de veiligheid voor gemotoriseerd verkeer, fietsers, voetgangers en bezoekers van de kapel. Bij een heraanleg worden overbodige wegwijzers best weggehaald en dient de verkeersspiegel op een omgevingsvriendelijke manier ingepast te worden.

Art. 4.1. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;

- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;
- 5° bij de kapellinde het traditionele beheer van kandelaren regelmatig uit te voeren. Na afsterven of afbreken van de gesteltakken dient de stambasis zo lang als mogelijk bewaard te blijven;
- 6° na volledig afsterven, de kapellinde heraanplanten door een nieuw exemplaar van Hollandse linde (*Tilia x europaea*), bij voorkeur bestaande uit entmateriaal van het bestaande exemplaar, dat voorafgaand wordt opgekweekt.

Art. 4.2. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde dorpsgezicht zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;
- 5° vanaf het bereiken van een uitvalspercentage van meer dan 40% een integrale vervanging met een nieuwe generatie dreefbomen opzetten.

Art. 5.1. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden; er wordt een uitzondering gemaakt voor het bestaande uithangbord "Onze Lieve Vrouw van den vrede bid voor ons" dat van mei tot oktober opgehangen wordt boven het portaal van de kapel;
- 5° voor het interieur van de als monument beschermde kapel en voor de cultuurogoederen die mee worden beschermd:
  - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
  - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
  - c) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
  - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
  - e) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;

- f) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- g) het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van de cultuurgoederen;

6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:

- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
- b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen; het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen, verwijderen of uitbreiden van verhardingen, wegen en paden, het structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van groenaanleg;
- c) het rooien, vellen en/of vervangen van bomen en struiken, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken, tot gevolg kan hebben, voor zover deze handelingen niet zijn opgenomen in een goedgekeurd beheersplan;
- d) elke reliëfwijziging van de bodem, wijziging van het hydrografisch netwerk of werk dat impact kan hebben op het grondwaterpeil;
- e) het gebruiken van chemische verdelgingsmiddelen, groeiremmers, groeistimulators, hormonale behandelingen, thermische onkruidverdelgers of andere verdelgingsmiddelen, voor zover deze handelingen niet zijn opgenomen in een goedgekeurd beheersplan;
- f) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
- g) het uitvoeren van snoeiwerken die niet zijn opgenomen in een goedgekeurd beheersplan;

7° het organiseren van grote evenementen, die het normaal gebruik van het beschermd onroerend erfgoed overstijgen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Art. 5.2. Voor de volgende handelingen aan het beschermde dorpsgezicht moet een toelating worden aangevraagd:

1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;

2° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:

- a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
- b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen; het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen, verwijderen of uitbreiden van verhardingen, wegen en paden, het structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van groenaanleg;
- c) het rooien, vellen en/of vervangen van bomen en struiken, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken, tot gevolg kan hebben;
- d) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
- e) elke reliëfwijziging van de bodem, wijziging van het hydrografisch netwerk of werk dat impact kan hebben op het grondwaterpeil;
- f) het gebruiken van chemische verdelgingsmiddelen, groeiremmers, groeistimulators, hormonale behandelingen, thermische onkruidverdelgers of andere verdelgingsmiddelen;
- g) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
- h) het uitvoeren van snoeiwerken die niet zijn opgenomen in een goedgekeurd beheersplan;

3° het organiseren van grote evenementen, die het normaal gebruik van het beschermd onroerend erfgoed overstijgen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **30 SEP. 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

A handwritten signature in black ink, consisting of a long, sweeping horizontal stroke followed by several smaller, connected loops and a final upward stroke.

Geert BOURGEOIS